

1988, 9. září – Sdělení VONS č. 797 „Trestní postih proti účastníkům manifestace z 21. srpna 1988“ o domovních prohlídkách, trestních stíháních a dalších postizích v souvislosti s manifestací 21. srpna 1988 v Praze.

Ve sděleních č. 788 (bylo vydáno jako společný dokument s Chartou 77), č. 792 a 793¹ jsme již informovali o brutálním zacházení s účastníky mnohatisícové manifestace ze dne 21. 8. 1988 v Praze a o některých případech trestního stíhání pro účast na ní. K dnešnímu dni je podle našich zjištění stav trestních postihů následující:

V trestním stíhání ve věci trestného činu pobuřování podle § 100 tr. zákona, který měl být spáchán výrobou a rozšiřováním letáků anonymní skupiny Českých dětí, nebylo vzneseno obvinění proti konkrétní osobě. Jak známo, České děti ve svém letáku vyzývaly k manifestaci dne 21. srpna na Václavském náměstí. V rámci tohoto trestního stíhání byly však dne 17. 8. 1988 provedeny domovní prohlídky, a to ve dvou bytech, v nichž bydlela, resp. byla hlášena Lucie Váchová (viz sdělení č. 788)² a v domku manželů Františka a Olgy Hochmanových, v Hošťálkově ulici č. 13, nouzově v Praze 6 – Břevnově. V rozporu se zákonem byla tato domovní prohlídka provedena, aniž bylo dospělému členu domácnosti umožněno, aby byl přítomen. Případný argument, že Olga Hochmanová z domku, obklíčeného orgány SNB, nepozorovaně odešla, neobstojí, protože ji příslušníci SNB neupozornili, že mají v úmyslu prohlídku vykonat. Zákon byl porušen i v tom, že Františku Hochmanovi, který byl 2. 9. stejně jako předtím Lucie Váchová v této věci vyslýchán jako svědek, nebylo doručeno usnesení s příkazem k domovní prohlídce, ačkoliv zákon stanoví, že musí být bezpodmínečně doručen nejpozději do 48 hodin. Při domovní prohlídce, kterou prováděli mj. npor. Pavlíček, por. Staněk a kpt. Fábera a která trvala údajně od 20 hod. do 23.15 hod., bylo odňato rozmnožovací zařízení s počítadlem listů, dva knihařské lisy, řezačka na papír,

materiály k výrobě nezávislého časopisu Revolver Revue, exilové časopisy, samizdaty, magnetofonové kazety včetně nepoužitých v originálním balení, korespondence atd.; většina odňatých věcí je takové povahy, že jejich souvislost s letákem Českých dětí je vyloučena. Komise ONV, která domek manželů Hochmanových dne 1. 9. navštívila, rozhodla o jeho demolici – nouzová stavba je v asanačním pásmu.

Dále pokračuje trestní stíhání osmnáctiletého zedníka Stanislava Pence a dalších dvou mladíků, kteří si nepřejí, abychom o nich referovali, a to pro trestný čin pobuřování podle § 100 odst. 1c tr. zákona, jehož se měli dopustiti rozšiřováním letáku Nezávislého mírového sdružení – iniciativy za demilitarizaci společnosti (dále NMS), vyzývajícího k rozptýlené manifestaci dne 21. 8. 1988. Hrozí jim trest od šesti měsíců do tří let.³

Pro trestný čin útoku na veřejného činitele podle § 156 odst. 2 tr. zákona jsou stíháni dva studenti, a to Jan Klement z brněnské Vysoké školy zemědělské (viz sdělení č. 792)⁴ a Tomáš Hájek, nar. 13. 8. 1964, bytem Blanická 12, Praha 2, student přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. V usnesení vyšetřovatele prokuratury JUDr. Františka Nováka, který je trestně stíhá, se uvádí, že „dne 21. 8. 1988 kolem 13.45 hod. v Praze i na Václavském náměstí při zákroku hlídky VB reagovali na výzvu k předložení občanských průkazů urážlivými výroky na adresu příslušníků VB“. Skutečnost je však taková, že oba byli legitimováni až na okrsku VB ve Školské ulici. K jejich zadržení došlo krátce poté, kdy byl od sochy sv. Václava příslušníky VB násilně odvečen Jiří Štencl z Litovle.⁵

V trestní věci proti JUDr. Haně Marvanové a Tomáši Dvořákovi, kteří jsou oba aktivisty NMS, obviněnými z trestného činu výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zákona (viz sdělení č. 793)⁶, bylo stanoveno na 15. září 1988 seznámení s výsledky vyšetřování.

Pracovně-právní důsledky své účasti na manifestaci a následného osmačtyřicetihodinového zajištění na Ruzyni pocítil František Kadlec z Chrastu u Chrudimě: podnik Tesla Pardubice, kde pracuje jako dělník, mu strhl dva dny, během nichž byl vězněn, z dovolené a přeřadil ho ze Sezemic do Pardubic s odůvodněním, že nadále

nemůže pracovat tam, kde by mohl přijít do styku se státním tajemstvím.

Mezi 2. a 7. zářím bylo nejméně šesti občanům oznámeno, že jsou podezřelí z přečinu proti veřejnému pořádku podle § 6 písm. a zákona o přečinech (č. 150/69 Sb.). Skutkovou podstatu tohoto přečinu měli naplnit účastí na manifestaci 21. 8. 1988. David Němec, signatář Charty 77, nar. 29. 5. 1961, bytem Ječná 7, Praha 2, topič, měl skandovat hesla „Svobodu“, „Demokracii“, „Rusové domů“, „Fízlové domů“ (toto heslo se však podle svědectví přítomných vůbec neprovolávalo).⁷ Oliver Polakovič, nar. 12. 10. 1960, zámečník OPBH Praha 2, bytem Truhlářská 14, Praha 1, pocházející z okresu Trnava, který byl po manifestaci 48 hodin vězněn, měl podle usnesení nést čs. prapor. Člen NMS Radek Zeman, nar. 8. 6. 1963, bytem Bělohorská 136, Praha 6, měl být jeden z iniciátorů manifestace a průvodu Prahou. Člen NMS Ondřej Černý, nar. 23. 8. 1966, bytem Filipova 2019, 149 00 Praha 4 – Chodov, se měl podílet na podpisové akci u sochy sv. Václava a v průvodu vykřikovat hesla, mj. „Vy nejste Češi“. Karel Srp, předseda JS,⁸ nar. 18. 1. 1938, bytem Vostrovská 42, Praha 6, měl rovněž v průvodu vykřikovat uvedená hesla.⁹ Signatář Charty 77 a člen NMS Jiří Pavlíček, nar. 19. 11. 1945, bytem Pivovar 2888, Mělník, nemocniční zřízenec, měl jít v čele průvodu a vykřikovat různá hesla, mj. „Češi, pojďte s námi!“. Jiří Pavlíček byl navíc po 21. srpnu třikrát vyslýchán příslušníky StB (za přítomnosti npor. Knoblocha z OO StB v Mělníce). Příslušníci StB se k němu chovali v rozporu se zákonem o SNB – vyhrožovali mu uvězněním a fyzickým násilím, neemigruje-li nebo nezruší-li své členství v NMS a neukončí-li v něm činnost a dokonce mu hrozili, že mu bude odejmuta jeho sedmiletá dcera Adéla, o níž pečuje na základě soudního rozhodnutí, a že bude svěřena do ústavní výchovy nebo na převýchovu do jiné rodiny. Při posledním výslechu mu protiprávně sňali otisky prstů a přinutili ho k napsání textu pro grafologickou zkoušku; zastrašovali ho tím, že se postarají, aby se stal zase alkoholikem. (J. Pavlíček prodělal v minulosti protialkoholní léčbu a čtvrtý rok úspěšně abstinuje.)

Uvedeným šesti občanům, podezřelým z přečinu proti veřejnému pořádku, hrozí trest odnětí svobody do tří měsíců nebo peněžitý trest do 5000 Kčs. Objasňování přečinu nesmí být podle zákona delší než jeden měsíc, poté se budou odpovídat před soudcem na základě návrhu prokurátora na potrestání. Hlavní líčení může být za určitých předpokladů nahrazeno trestním příkazem s výměrou trestu do dvou měsíců nebo peněžitým trestem do 5000 Kčs.

Je pravděpodobné, že ve stejném právním postavení jako uvedení šest občanů jsou i další. Vyzýváme všechny postižené, aby poskytli potřebné informace některému z členů VONS nebo prostřednictvím jejich přátel z okruhu Charty 77.

Zvláštní policejní represi jsou při těchto následných trestních sankcích vystaveni členové Nezávislého mírového sdružení. Z třinácti postižených je pět členů NMS a další tři jsou stíháni za rozšiřování letáku NMS. Na členy tohoto sdružení je činěn nátlak, aby v něm přestali působit. Státní bezpečnost vychází přitom ze skutečnosti, že mnohatisícová manifestace vyrostla z poměrně malého hloučku u sochy sv. Václava, kde se při diskusi, trvajících celé dopoledně, nejvíce projevovali právě členové NMS.

Dodatečně jsme se dozvěděli rovněž o četných případech brutálního násilí proti manifestujícím, zvláště v závěru manifestace. Podle hodnověrných svědectví byli ve věznicích v Praze-Ruzyni po manifestaci zadržováni i občané NDR a jeden sovětský občan ruské národnosti. Podle dalšího svědectví dva mladíci, kteří hodili poblíž Staroměstského náměstí lahve směrem k příslušníkům VB, nasedli krátce na to do vozu Veřejné bezpečnosti, a to způsobem, který svědčil o tom, že patří k SNB. (O tomto incidentu se na tiskové konferenci 23. 8. zmínil vládní mluvčí Pavel, neuvedl však, že jeho původci byli agenti-provokatéři.)

Všech třináct uvedených občanů, kteří jsou trestně stíháni, resp. v jejichž věci se koná objasňování přečinu, je [sic] na svobodě. Jejich trestní postih považujeme za nespravedlivý a nezákonný, neboť je odůvodňován narušováním veřejného pořádku. Ve skutečnosti to jsou státní orgány, které porušují právo tím, že upírají a znemožňují pokojné shromažďování a svobodné projevy.

Jediným narušitelem veřejného pořádku při manifestaci 21. srpna byly policejní síly; jejich příslušníci se dopustili trestných činů proti životu a zdraví, proti svobodě a trestných činů veřejných činitelů.

Informace o Chartě 77, r. 11, 1988, č. 16, s. 13–15.

POZNÁMKY

- ¹ Dokumenty č. 792, 796 a 797.
- ² Dokument č. 792. K případu Lucie Váchové viz dále sdělení VONS č. 898, 1086 a 1097, dokumenty č. 902, 1090 a 1101.
- ³ K případu Stanislava Pence, Radka Šimiceho a Ivana Vaněčka viz dále sdělení VONS č. 788, 818 a 993, dokumenty č. 792, 822 a 997.
- ⁴ Dokument č. 796. K případu Tomáše Hájka a Jana Klementa viz dále sdělení VONS č. 857, dokument č. 861.
- ⁵ K případu Jiřího Štencla viz jeho dopis Petru Uhlovi uložený in: LP, Sb. VONS, inv. č. 9/8, sign. II/1, kart. 8.
- ⁶ Dokument č. 797. K trestnímu stíhání Tomáše Dvořáka a Hany Marvanové v souvislosti s manifestací 21. srpna 1988 v Praze a k trestnímu stíhání T. Dvořáka a H. Marvanové a L. Vydry v souvislosti s manifestací 28. 10. 1988 v Praze viz dále sdělení VONS č. 807, 827, 828, 829, 837, 838, 893, 957, 961, 973, 1006 a 1108, dokumenty č. 811, 831, 832, 833, 841, 842, 897, 961, 965, 977, 1010 a 1112.
- ⁷ K případu Davida Němce viz dokument obsahující rukopisný přepis části oznámení z 2. 9. 1988 o zahájení jeho trestního stíhání pro podezření ze spáchání přečinu proti veřejnému pořádku za účast na manifestaci 21. 8. 1988 v Praze. Dokument je uložen in: LP, Sb. VONS, inv. č. 9/3, sign. I/1, kart. 8.
- ⁸ Jazzová sekce.
- ⁹ K případu Karla Srpa viz sdělení VONS č. 944, dokument č. 948.